

Česká republika čelí zásadní demografické změně. Loni se narodilo nejméně dětí od konce 18. století, populace stárne a lidí v produktivním věku ubývá. Pro ekonomiku to znamená konkrétní problém: ubývá lidí, kteří mohou pracovat. **Prioritou by proto mělo být udržet na trhu práce všechny, kteří pracovat chtějí.** A rodiče malých dětí chtějí - devět z deseti se po rodičovské dovolené chce vrátit do práce. Přesto při návratu stále narážejí na překážky, které vytváří samo nastavení systému.

Největší rezervy přitom nacházíme tam, kde vznikají pravidla. Zatímco se stát snaží pobízet zaměstnavatele k zavádění flexibilních forem práce, **ve vlastních institucích nabízí flexibilitu výrazně méně než soukromý sektor.** Téměř polovina rodičů napříč trhem navíc během rodičovské **zůstává bez kontaktu se svým zaměstnavatelem**, přestože se má na stejné pracoviště vrátit. I proto se jen **necelé polovině rodičů povedlo po rodičovské vrátit do práce způsobem, který si přáli**; víc než polovina funguje v nějakém nuceném kompromisu.

Česko tak **stále nevyužívá potenciál stovek tisíc lidí**, kteří jsou připraveni pracovat. Nejde přitom zdaleka jen o téma rodičů. Dopady nese celá ekonomika: firmám chybí lidé, veřejnému sektoru odborníci. A také otázky, proč si země, která už si to demograficky nemůže dovolit, takové plýtvání pořád dovoluje.

Ve druhém MUMDOO Reportu z roku 2024 jsme popsali hlavní bariéry návratu rodičů do zaměstnání a představili osm konkrétních doporučení pro stát i zaměstnavatele. Po dvou letech veřejné debaty a několika změnách legislativy přichází čas zhodnotit, co se skutečně změnilo.

Tento report umožňuje poprvé **srovnat vývoj flexibility práce v České republice ve dvou bodech v čase.** Představuje audit toho, kde stát a firmy za poslední dva roky udělaly posun, kde změny zůstaly pouze na papíře a kde se situace naopak zhoršila. Vedle srovnatelných dat přinášíme také nová témata reflektující vývoj pracovního trhu a očekávání rodičů. Součástí reportu jsou opět konkrétní doporučení pro zaměstnavatele i tvůrce veřejných politik, která mohou pomoci lépe využít potenciál rodičů na trhu práce.

Pohled rodičů vychází ze dvou zdrojů: z otevřeného průzkumu mezi rodiči se zájmem o téma práce a rodičovství a z reprezentativního panelového šetření české populace. Tam, kde se výsledky skupin liší o více než pět procentních bodů, na rozdíl výslovně upozorňujeme a zasazujeme je do kontextu. Pohled doplňuje šetření mezi stovkami firem.

Shrnutí

Co se zhoršilo

- Bez jakéhokoli **kontaktu se zaměstnavatelem** je dnes **45 %** rodičů, před dvěma lety **37 %**. To odpovídá zhruba **158 000** rodičů, se kterými se jejich firmy nebaví.
- Sedm z deseti rodičů (**69 %**) se na rodičovské **systematicky nevzdělává**.

Výzvy veřejného sektoru

- **Žádnou formu flexibility** nemá každá pátá matka **ve veřejném sektoru (21 %)**. V soukromém každá dvanáctá (**8 %**).
- Ve veřejném sektoru pracuje **64 %** matek s doktorátem, tedy **nejkvalifikovanějších žen**, kterým stát nabízí nejméně prostoru sladit práci s péčí.
- Z osmi doporučení, která jsme státu daly v roce 2024, je zatím splněno jen jedno, jedno probíhá a šest je beze změny.

Kde se rozevírá propast

- **71 %** matek předškolních dětí má **nenaplněné pracovní preference**. Pokud by se rodiče předškoláků mohli realizovat v rozsahu, který si přejí, příjmy veřejných rozpočtů by narostly o dodatečných **16 miliard korun ročně**.
- Celkem **84 %** rodičů s dětmi do 8 let by si **přálo pracovat méně než 40 hodin** týdně. A reálně to dostává jen necelá polovina.
- AI ve své profesi aktivně testují necelá **3 %** rodičů se základním vzděláním, ale **15 % vysokoškolsky vzdělaných rodičů**. Umělá inteligence prohlubuje vzdělanostní propast.
- O **vystřídání s partnerem** na rodičovské **by stála každá druhá matka (54 %)**. Uskutečnila ho zhruba každá třicátá (**3 %**).